

COMO ACTUAR ANTE ALGUNHAS DIFICULTADES NA ADQUISICIÓN DA LINGUAXE NA ETAPA DE EDUCACIÓN INFANTIL

IRENE FERNÁNDEZ. MESTRA DE AUDIÓN E LINGUAXE

Os nenos e as nenas adquieren a linguaaxe a un ritmo sorprendente, incorporando a diario novas palabras, expresións e usos e perfeccionando a claridade da súa fala. Non hai nada que lles axude tanto como a forma que temos de falarles e de escutarles.

Convén recordar que estamos nunha etapa evolutiva na que o ritmo de adquisición é propio de cada un, influído por factores externos (ambiente, estímulos, experiencias do neno) así como pola propia madurez neurolóxica.

Nesta etapa poden xurdirnos algunas dúbidas relacionadas coa adquisición da linguaaxe:

Presenta o meu fillo/a un atraso na adquisición da linguaaxe?

O atraso da linguaaxe trátase dunha disfunción da linguaaxe de tipo evolutivo con desfase cronolóxico. Aparece en nenos e nenas nos que non se atopan alteracións de tipo intelectual, relacional, motriz ou sensorial pero nos que se observa un desenvolvemento lingüístico inferior ao que corresponde á súa idade. Normalmente a expresión está máis afectada que a comprensión, observando unha fala con dislalias, inmadurez articulatoria, palabras mal construídas (substitucións, distorsións e omisión de sílabas) escaso vocabulario e holofrases (frases dunha palabra) ou linguaaxe telegráfica. Os atrasos da linguaaxe poden colocarse dentro dun continuo que vai dende o retraso simple ata o grave pasando polo moderado. A modo indicativo, pode dicirse que a aparición das primeiras palabras despois dos 3 anos, das primeiras combinacións de palabras despois dos 4 anos e a persistencia dunha linguaaxe esquemática máis aló dos 6 anos de idade indican unha gravidade que coloca ao neno á marxe do que sería un atraso simple da linguaaxe polo que habería que pensar en patoloxías ou manifestacións lingüísticas máis graves.

Os atrasos na adquisición da linguaaxe teñen un pronóstico favorable. Nestes casos é aconsellable realizar unha estimulación que abarque os diferentes componentes da linguaaxe afectados.

Finalmente, hai que ter en conta que, en moitas ocasións, un atraso da linguaaxe pode evolucionar nun trastorno específico da linguaaxe se non se comeza a tempo unha intervención adecuada.

É normal que o meu fillo/a non fale con claridade? Por que non pronuncia algún fonema?

Hai unha fase no desenvolvemento da linguaaxe na que o neno/a non articula ou distorsiona algúns fonemas. Estas dificultades coñécense como "dislalias evolutivas". Normalmente desaparecen co tempo. Así por exemplo os fonemas fricativos /s/, /z/, /f/ e as vibrantes /r/, /rr/ polo xeral adquírense máis tarde, o que non implica que deixemos de facer actividades a modo de xogo co fin de favorecer a súa adquisición.

Que podo facer se comeza a tartamudear?

Entre os dous e os cinco anos é moi frecuente que os/as nenos/as produzan algún bloqueo ou repetición de palabras cando queren dicirnos algo; é o que se coñece como tartamudez evolutiva. Non hai que preocuparse pero convén seguir unhas sinxelas pautas, sendo moi importante non chamar a atención sobre a súa disfluencia.

Consellos para a tartamudez evolutiva:

- Non manifestar ansiedade pola súa fala.
- Prestar más atención ao que di que a como o di.
- Evitar corrixirle e/ou interromperlle.
- Darlle tempo para rematar o que nos quere contar. Non debemos adiantarnos e tratar de adiviñar continuamente o que vai dicir.
- Realizar actividades conxuntas con tranquilidade, cunha pronunciación clara e frases sinxelas.
- Evitar falar cun ritmo acelerado.
- Cantar e xogar a imitar distintas voces de persoas e animais.

Por que perde a voz con frecuencia?

A disfonía infantil é un fenómeno máis habitual do que a xente pensa. Normalmente son afectacións de curta duración, estando asociadas a enfermidades (catarrros, gripes...) ou a excesos vocais (fala moi, grita). No caso de que sexan frecuentes poden dar problemas máis serios polo que convén considerar as seguintes pautas de hixiene vocal:

- Evitar os gritos e os ambientes de moito ruído (TV ou música alta).
- Manter unha postura corporal axeitada.
- Manter limpas as fosas nasais. Ensinarlle a soarse.
- Respirar polo nariz sempre que estea en silencio. Manter a boca pechada.
- Beber líquidos a temperatura ambiente evitando as bebidas excesivamente frías.
- No caso de presentar síntomas de disfonía é aconsellable beber con frecuencia, sobre todo auga, ainda que o neno ou nena non teña sede.
- Evitar alimentos excesivamente ácidos ou irritantes.
- Moderar o consumo de doces con azucré xa que estimulan as secrecións mucosas volvéndoas más densas.
- O ambiente físico no que se desenvolve o neno non debe estar contaminado, evitar o fume do tabaco. Tampouco debe ser demasiado seco debido á calefacción excesiva, nin moi frío ou húmedo.
- Descansar a voz.
- Realizar actividades nas que non teña que facer un uso continuado da voz.

Por que mantén a boca aberta mentres xoga e/ou dorme?

Isto pode deberse a un mal hábito adquirido ou ser consecuencia dalgún problema orgánico. Convén coñecer a causa e corrixilo canto antes evitando afianzar o hábito da inspiración bucal.

ANOTACIÓNS FINAIS

Convén estar atentos ás diferentes etapas da linguaaxe para non anticiparse nin preocuparse innecesariamente. Hai que saber se ten a madurez suficiente ou se existen outras causas que estean afectando ao seu desenvolvemento lingüístico. Insistir en que o neno repita as cousas unha e outra vez está totalmente desaconsellado. Facer demasiadas preguntas de resposta pechada (si/non) impide expresar ideas e practicar vocabulario. Son outras as estratexias que convén adoptar para estimular a linguaaxe infantil.

Debemos respectar aos nenos pouco faladores potenciando a comunicación a partir dos seus intereses e das súas iniciativas, pero nunca con situacóns nas que poidan bloquearse.

Da mesma forma, o neno que é moi falador deberá ser canalizado no respecto ás queendas nas conversas, ensinándolle a escutar aos outros (iguais e adultos).